25/06/2026

Ο Λόγος και η Σιωπή στη Χριστιανική Παράδοση

/ Γνώμες

Ο άνθρωπος ξεχωρίζει από τα άλλα όντα όχι μόνο επειδή σκέφτεται, αλλά επειδή μπορεί να μετατρέπει τη σκέψη του σε λόγο. Με τις λέξεις εκφράζει την αγάπη, την πίστη, τον φόβο, την αλήθεια και την οργή του.

- *Του Πέτρου Δ. Δαμιανού (Δρ. Φιλοσοφίας – Διδακτικό Προσωπικό ΕΜΠ)*

Ο λόγος χτίζει σχέσεις, δημιουργεί κοινότητες και μεταφέρει ιδέες από γενιά σε γενιά. Ταυτόχρονα, όμως, μπορεί να πληγώσει βαθιά, να διχάσει και να καταστρέψει. Δεν είναι τυχαίο ότι η χριστιανική παράδοση αντιμετώπισε τον λόγο με ιδιαίτερη σοβαρότητα, θεωρώντας τον όχι απλώς εργαλείο επικοινωνίας αλλά δύναμη πνευματική και ηθική.

Στην αρχή του Κατά Ιωάννην Ευαγγελίου διαβάζουμε τη φράση:

«Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος».

Η λέξη «Λόγος» εδώ δεν σημαίνει απλώς ομιλία. Σημαίνει νόημα, σοφία,

δημιουργική δύναμη. Ο Θεός δημιουργεί τον κόσμο μέσω του λόγου Του και ο Χριστός παρουσιάζεται ως η ενσάρκωση αυτού του θεϊκού Λόγου. Μέσα από αυτή τη θεώρηση, ο λόγος αποκτά ιερότητα. Δεν είναι κάτι επιφανειακό ή ασήμαντο· φανερώνει την εσωτερική κατάσταση του ανθρώπου και επηρεάζει βαθιά τον κόσμο γύρω του.

Η ίδια η γλώσσα αποκαλύπτει τη δύναμη που αποδίδουμε στα λόγια. Η λέξη «στόμα» αρχικά δήλωνε το ανθρώπινο άνοιγμα από όπου τρώμε και μιλάμε, αλλά αργότερα συνδέθηκε και με την έννοια της κόψης. Από αυτή τη σύνδεση προήλθε η λέξη «στομή», δηλαδή η αιχμηρότητα και η δύναμη να κόβει κανείς. Όταν λέμε πως «το ψαλίδι στόμωσε», εννοούμε ότι έχασε την κοφτερότητά του. Παρόμοια, και ο λόγος μπορεί να αποκτήσει «στομή»· να γίνει αιχμηρός, σκληρός και πληγωτικός. Η ελληνική παροιμία «η γλώσσα κόκαλα δεν έχει και κόκαλα τσακίζει» εκφράζει ακριβώς αυτή την αλήθεια: τα λόγια, αν και άυλα, έχουν τη δύναμη να τραυματίζουν βαθύτερα από τη σωματική βία.

Γι’ αυτό ο χριστιανισμός επιμένει ιδιαίτερα στην ευθύνη της γλώσσας. Ο Χριστός διδάσκει ότι τα λόγια του ανθρώπου φανερώνουν το περιεχόμενο της καρδιάς του. Η καταδίκη της συκοφαντίας, της κατάκρισης, του ψεύδους και της κακίας δεν αφορά μόνο κοινωνικούς κανόνες συμπεριφοράς· αφορά την πνευματική κατάσταση του ανθρώπου. Ο λόγος μπορεί να γίνει πράξη αγάπης ή πράξη βίας.

Παράλληλα, όμως, η χριστιανική παράδοση εκτίμησε βαθιά και τη σιωπή. Ιδιαίτερα στην ορθόδοξη πνευματικότητα, η «ησυχία» θεωρείται τρόπος εσωτερικής κάθαρσης. Οι μοναχοί και οι Πατέρες της Εκκλησίας πίστευαν ότι η πολυλογία συχνά απομακρύνει τον άνθρωπο από τον εαυτό του και από τον Θεό. Η σιωπή δεν είναι απλώς έλλειψη ήχου· είναι μια κατάσταση στην οποία ο άνθρωπος παύει να διασπάται από τον θόρυβο των σκέψεων, των παθών και των περιττών λέξεων.

Ακόμα και ο ίδιος ο Χριστός παρουσιάζεται πολλές φορές να σωπαίνει. Μπροστά στους κατηγόρους Του, μπροστά στον Πιλάτο και μπροστά στη βία, η σιωπή Του δεν είναι αδυναμία αλλά εσωτερική δύναμη. Είναι η σιωπή εκείνου που δεν χρειάζεται να αποδείξει την αλήθεια του με φωνές.

Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει πως ο χριστιανισμός εξυμνεί μια παθητική σιωπή. Υπάρχουν στιγμές όπου ο άνθρωπος οφείλει να μιλήσει: να υπερασπιστεί το δίκαιο, να πει την αλήθεια, να παρηγορήσει ή να στηρίξει έναν άλλον άνθρωπο. Η σιωπή μπορεί να γίνει σοφία, αλλά μπορεί και να γίνει συνενοχή. Όπως και ο λόγος μπορεί να γίνει αγάπη ή πληγή.

Η αληθινή χριστιανική στάση, λοιπόν, δεν βρίσκεται ούτε στη φλυαρία ούτε στη

μόνιμη σιωπή. Βρίσκεται στη διάκριση. Στην ικανότητα του ανθρώπου να γνωρίζει πότε ο λόγος είναι αναγκαίος και πότε η σιωπή γίνεται βαθύτερη μορφή αλήθειας. Γιατί στον χριστιανισμό τόσο οι λέξεις όσο και η σιωπή αποκτούν νόημα μόνο όταν πηγάζουν από αγάπη, ταπείνωση και καθαρή καρδιά.

Πηγή: pemptousia.gr